

С.Я. Лихова,
доктор юридичних наук,
Т.І. Нагаєва,
кандидат юридичних наук

КРИМІНАЛЬНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЗА ЗЛОЧИНИ З ОЗНАКАМИ ЕКСТРЕМІЗМУ (ПРОБЛЕМИ КВАЛІФІКАЦІЇ ЗА ЗАКОНОДАВСТВОМ УКРАЇНИ ТА РОСІЙСЬКОЇ ФЕДЕРАЦІЇ)

Розглядаються соціальні, політичні та правові (на прикладі кримінального законодавства РФ) ознаки екстремізму. Констатується, що в Україні існує це суспільно небезпечне явище. Аргументується необхідність криміналізації екстремізму.

Ключові слова: злочин, екстремізм, тероризм.

В сучасних умовах екстремізм є одним із небезпечних видів злочинів. Прояви екстремізму, навіть самі незначні – це вже серйозна проблема для будь-якої держави. А тому боротьба із тероризмом та екстремізмом повинна стати одним із найважливіших завдань держави, особливо, завданням з охорони державної безпеки Російської Федерації як багатонаціональної держави.

Російська Федерація Федеральним Законом від 20 грудня 2002 року ратифікувала Шанхайську конвенцію про боротьбу із тероризмом, сепаратизмом та екстремізмом. В цьому Законі вказано, що такі явища як тероризм, сепаратизм та екстремізм являють загрозу міжнародному миру та безпеці, загрожують здійсненню основних прав та свобод людини, територіальній цілісності країни, політичній, економічній та соціальній стабільності. Крім того, тероризм, сепаратизм та екстремізм незалежно від їх мотивів, не можуть бути виправдані ні за яких обставин, а особи, винні в їх вчиненні, повинні бути притягнені до відповідальності у відповідності із законом.

Екстремізм – це будь-яке діяння, спрямоване на насильницьке захоплення влади або на насильницьке утримання влади, а також на насильницьку зміну конституційного ладу держави, на насильницьке посягання на громадську безпеку, в тому числі, організація у вищезазначених цілях незаконних збройних формувань або участь у них. Екстремізм переслідується кримінальним законодавством тих країн, які є сторонами Шанхайської конвенції. Сторонами цієї Конвенції крім РФ є Республіка Казахстан, Китайська Народна Республіка, Киргизька Республіка. Сама назва даної Конвенції дає підстави для висновку, що за ступенем суспільної небезпеки тероризм, сепаратизм та екстремізм не відрізняються між собою.

Тероризм – це політика, заснована на систематичному застосуванні терору (лат. Terror – жах). Синонімами слова «терор» є слова «насильство», «заякування». Загальновизнаного юридичного значення цього поняття не існує. В російському праві (ст. 205 КК РФ) тероризм визначається як ідеологія насильства і практика впливу на суспільну свідомість, на прийняття рішень органами державної влади, органами місцевого самоуправління або міжнародними організаціями, пов'язані із заякуванням населення та/або іншими формами протиправних насильницьких діянь.

За вчинення терористичного акту передбачене покарання у вигляді позбавлення волі на строк до п'ятнадцяти років (ч. 1 ст. 205 КК РФ), за кваліфікований вид цього злочину – позбавлення волі на строк до двадцяти років з обмеженням волі на строк до двох років (ч. 2 ст. 205 КК РФ), а за особливо кваліфікований – ще і довічне позбавлення волі як альтернативне покарання (ч. 3 ст. 205 КК РФ). До злочинів з ознаками тероризму російський законодавець відносить також і сприяння терористичній діяльності (ст. 205-1 КК РФ), яке карається позбавленням волі на строк до десяти років, а за кваліфікований різновид передбачене позбавлення волі на строк до п'ятнадцяти років із факультативним додатковим покаранням у вигляді штрафу.

За публічні заклики до здійснення терористичної діяльності або публічне виправдання тероризму передбачені покарання у вигляді штрафу або позбавлення волі на строк до п'яти років (ч. 1 ст. 205-2 КК РФ), а за кваліфікований різновид – штраф або позбавлення волі на строк до семи років з позбавленням права займати певні посади або займатися певною діяльністю на строк до п'яти років (ч. 1 ст. 205-2 КК РФ). Диспозиції вказаних статей сформульовані із

врахуванням положень Федерального Закону від 6 березня 2006 р. № 35-ФЗ «Про протидію тероризму» та Міжнародної конвенції про боротьбу із фінансуванням тероризму, яка була прийнята в м. Нью-Йорк 9 грудня 1999 р. Резолюцією 54/109 на 76-му пленарному засіданні Генеральної Асамблеї ООН¹.

В КК України передбачено більше складів злочинів з ознаками тероризму – ст.ст. 258 – 258-4. Хоча Україна не передбачила відповідність за злочини, пов'язані із екстремізмом, вона ратифікувала цілу низку конвенцій, спрямованих на боротьбу із тероризмом. Це, зокрема, Європейська конвенція про боротьбу з тероризмом від 27 січня 1977 р., ратифікована Україною 17 січня 2002 р., Протокол, що доповнює Європейську конвенцію про боротьбу з тероризмом від 15 травня 2003 р., ратифікований Україною 20 вересня 2006 р., Міжнародна конвенція про боротьбу з фінансуванням тероризму від 9 грудня 1999 р., ратифікована Україною 12 вересня 2002 р.

В цілому, за кримінальним законодавством України злочини з ознаками тероризму караються менш суворо, ніж за законодавством РФ. Якщо за вчинення терористичного акту за КК РФ передбачене позбавлення волі на строк до п'ятнадцяти років (ч. 1 ст. 205 КК РФ), то за аналогічний злочин за КК України передбачене позбавлення волі на строк від п'яти до десяти років.

Порівняння визначення понять «тероризм» та «екстремізм» не дає, на нашу думку, підстав вважати останнє менш суспільно небезпечним. Екстремізм (від лат. *extremus* – крайній) – схильність до крайніх поглядів, особливо, в політиці. Серед екстремістських проявів слід відмітити провокацію безпорядків, громадську непокору, терористичні акції, методи партизанської війни. Найбільш радикально налаштовані екстремісти часто заперечують, в принципі, будь-які компроміси, переговори, угоди. Зростанню екстремізму, як правило, сприяють: соціально-економічна криза, різке падіння життєвого рівня основної маси населення, тоталітарний політичний режим з придушенням владою опозиції, переслідуванням інакомислення. В таких ситуаціях, коли крайні засоби можуть стати для деяких осіб та організацій єдиною можливістю реально вплинути на ситуацію, особливо якщо складається революційна ситуація або держава

охоплена довготривалою громадянською війною, можна говорити про «вимушений екстремізм». На нашу думку, прикладом такого «вимушеного екстремізму» є події в Єгипті, які були спровоковані узурпацією влади.

В Модельному законі про протидію екстремізму, який був прийнятий на тридцять другому пленарному засіданні Міжпарламентської Асамблеї держав-учасниць СНД (Постанова № 32-9 від 14 травня 2009 р.) дається таке визначення екстремізму – це посягання на основи конституційного ладу і безпеки держави, а також порушення прав, свобод і законних інтересів людини і громадянина, здійснювані внаслідок заперечення правових та/або інших загальноприйнятих норм і правил соціальної поведінки.

До екстремістської діяльності, зокрема, цей Закон відносить і публічне виправдання терористичної діяльності, розпалювання соціальної, расової, національної, релігійної ворожнечі, пропаганду виключності, переваги або неповноцінності людини (соціальної групи) за ознакою її соціальної, расової, національної, стічної, релігійної або мовної належності, перешкоджання здійсненню виборчих прав, вчинення злочинів з мотивів політичної, расової, релігійної ненависті тощо.

Таке надзвичайно широке визначення екстремізму дає підстави стверджувати, що, хоча в кримінальному законі України саме термін «екстремізм» не вживається і окремого складу злочину, як в КК РФ, немає, все ж цілий ряд злочинів можна і слід вважати злочинами з ознаками екстремізму: ст. 109 КК України «Дії, спрямовані на насильницьку зміну чи повалення конституційного ладу або на захоплення державної влади», ст. 110 КК України «Посягання на територіальну цілісність і недоторканність України», злочини проти виборчих прав громадян України (ст.ст. 157 – 159-1 КК України), ст. 161 КК України «Порушення рівноправності громадян залежно від їх расової, національної належності або ставлення до релігії», злочини проти свободи віросповідання (ст.ст. 179 – 181 КК України), якщо вони вчинюються на ґрунті расової, національної чи релігійної ворожнечі або розбрату (п. 3 ч. 1 ст. 67 КК України) тощо. Слід відмітити, що будь-який злочин, вчинений за наявності даної обтяжуючої обставини носить ознаки екстремізму. До злочинів з ознаками екстремізму слід віднести і діяння, яке полягає у створенні не передбачених законом воєнізованих або збройних формувань (ст. 260 КК України), напад на об'єкти, на яких є предмети, що становлять підвищену небезпеку для ото-

¹ Коментарій к Уголовному Кодексу Российской Федерации с постатейным приложением материалов / под ред. А.И. Рапога. – М.: Проспект, 2010. – с. 455 – 457.

чення (ст. 261 КК України), низку злочинів проти безпеки руху або експлуатації залізничного, водного чи повітряного транспорту, також групове порушення громадського порядку (ст. 293 КК України) та низку інших злочинів проти громадського порядку.

Суспільна небезпека екстремізму і його злочинних проявів полягає в тому, що даний суспільно-небезпечний феномен є підґрунтям для вчинення багатьох злочинів, в тому числі і терористичних. І той факт, що тероризм, як правило, проявляється в конкретних діях, які призводять до людських жертв, не робить злочини з ознаками тероризму, більш суспільно небезпечними ніж злочини з ознаками екстремізму. На практиці іноді важко розрізнити ці два суспільно-небезпечні діяння, особливо в Україні, де визначення екстремізму на законодавчому рівні не зафіксоване. Але ці два поняття подібні, адже вони мають однакову мету – злочинний вплив на населення країни, підтримання стану постійного страху, висування політичних вимог, заподіяння чи загроза заподіяння значної шкоди. Тероризм – це конкретний прояв екстремізму. Можна назвати злочинами з ознаками тероризму суспільно небезпечні діяння, які відбуваються сьогодні в різних областях України і полягають в захопленні церков, храмів, знищення релігійних споруд, розпалювання релігійної ворожнечі, але є всі підстави вважати такі діяння проявами екстремізму. Без екстремізму не може бути і тероризму, бо в основі цих явищ лежить неповага до конституційного ладу, прав і свобод людини, небажання мирного вирішення конфліктних ситуацій, а, навпаки, пропаганда виключності окремих груп людей за ознакою релігійної, расової чи мовної належності. (ст. 1 Модельного закону про протидію екстремізму).

Екстремізм є явищем багатоаспектним, а як злочинне діяння – багатооб'ємним, яке втілюється не в абстрактні думки та судження, а в конкретні суспільно небезпечні діяння. Як свідчить судова практика, прояви екстремізму досить різноманітні – від розпалювання громадянської ненависті або ворожнечі до функціонування незаконних збройних формувань. Кримінально-правове реагування російської держави і суспільства на прояви екстремістської діяльності отримало своє закріплення в КК РФ та Федеральному законі РФ від 25 липня 2002 р. № 114-ФЗ «Про протидію екстремістській діяльності» (в ред. Закону РФ від 24 липня 2007 р. № 211-ФЗ «Про внесення змін в окремі законодавчі акти Російської Федерації в зв'язку із вдосконаленням державного управління в галузі протидії екстремізму»).

Але слід відмітити, що криміналізація суспільно небезпечних діянь екстремістського спрямування і, зокрема, криміналізація такого діяння як «Створення екстремістського співтовариства» (ст. 282-1 КК РФ) характеризується низкою суперечливих положень та відсутністю системного підходу щодо формулювання змісту окремих ознак даного складу злочину. Так, назва ст. 282-1 КК РФ, м'яко кажучи, не узгоджується із її змістом. Якщо в назві мова йде про створення екстремістського співтовариства, то в диспозиції ч. 1 ст. 282-1 КК РФ вказано, що кримінальна відповідальність настає за створення організованої групи осіб, а ці поняття різні за змістом і не тотожні. Окрім цього, у вказаній диспозиції екстремістське співтовариство ототожнюється із організованою групою – «... організованої групи осіб для підготовки або здійснення злочинів екстремістського спрямування» (ч. 1 ст. 282-1 КК РФ).

Це суперечить положенням, передбаченим в ст. 35 КК РФ, в яких проводиться достатньо чітка диференціація між організованою групою осіб (ч. 3 ст. 35 КК РФ) та злочинним співтовариством (злочинною організацією) (ч. 4 ст. 35 КК РФ). Під організованою групою російський законодавець розуміє стійку групу осіб, які попередньо об'єдналися для вчинення одного чи декількох злочинів. Злочин визнається вчиненим злочинним співтовариством (злочинною організацією), якщо він вчинений згуртованою організацією (групою), яка створена для вчинення тяжких або особливо тяжких злочинів, або об'єднанням організованих груп, створених з такою ж метою.

Аналіз тексту диспозиції ч. 4 ст. 35 КК РФ дає підставу для висновку, що поняття «злочинне співтовариство» та «злочинна організація» вживаються російським законодавцем як синоніми.

В КК України основні положення щодо відповідності суб'єктів злочину, які діють спільно сформульовані більш чітко і розгорнуто. Що стосується таких спеціальних форм співучасті як організована група, то в ч. 3 ст. 28 КК України передбачені як кількісні, так і якісні ознаки – наявність трьох і більше суб'єктів злочину, їх попередня зорганізованість у спільне об'єднання для готування або вчинення двох чи більше злочинів або вчинення одного злочину, але який потребує тривалої підготовки, стійкість, наявність єдиного плану з розподілом функцій учасників організованої групи та обізнаність всіх учасників груп із цим планом.

Ознаками злочинної організації є наявність п'яти і більше суб'єктів злочину, стійкість,

ієрархічність, попередня змова суб'єктів або структурних частин злочинної організації для досягнення конкретної, сформульованої в законі мсти.

В ст. 28 КК України не передбачена така спеціальна форма співучасті як злочинне співтовариство.

Уявляється, що передбачений російським законодавцем термін «злочинне співтовариство» повинен мати один і той же зміст, незалежно від того, яке злочинне діяння вчинюється за наявності таких форм співучасті як злочинне співтовариство або злочинна організація. По суті, в законодавстві відсутня чітка дефініція як злочинної організації, так і злочинного співтовариства. Наприклад, в нормі, яка передбачена в ст. 210 КК РФ встановлена відповідальність за організацію злочинного співтовариства (злочинної організації). В постанові Пленуму Верховного Суду РФ від 10 червня 2008 р. № 8 «Про судову практику розгляду кримінальних справ щодо організації злочинного співтовариства (злочинної організації)» даються певні орієнтири щодо визначення ознак злочинного співтовариства (злочинної організації), хоча кількісна ознака не приводиться.

В ст. 282-1 КК РФ міститься норма щодо відповідальності за організацію не просто співтовариства, а екстремістського співтовариства. На нашу думку, стосовно цих двох статей (ст.ст. 210 та 282-1 КК РФ) злочинне співтовариство повинне визначатися із врахуванням дефініції цієї форми співучасті, яка міститься в ч. 4 ст. 35 КК РФ. Немає сумнівів, що суспільна небезпека злочинного співтовариства не може бути різною при організації злочинного співтовариства (ст. 210 КК РФ) та при організації екстремістського співтовариства (ст. 282-1 КК РФ). Але, на жаль, в даному випадку позиція науковців не співпадає із позицією законодавця. Відповідно із санкцією ч. 1 ст. 282-1 КК РФ за створення екстремістського співтовариства, керівництво ним, створення об'єднань організаторів, керівників екстремістських співтовариств найсуворішим покаранням є позбавлення волі до шести років (альтернативні покарання – штраф або позбавлення права займати певні посади або займатися певною діяльністю на строк до десяти років або без такого і з обмеженням волі на строк до двох років). Тобто законодавець відносить цей злочин до злочинів середньої тяжкості (ч. 3 ст. 15 КК РФ). Поряд із цим, за створення злочинного співтовариства, керівництво ним, створення об'єднань організаторів, керівників та інших представників організованих груп з метою розробки планів та умов для вчинення тяжких або

особливо тяжких злочинів передбачене покарання у вигляді позбавлення волі на строк до двадцяти років або довічне позбавлення волі. У відповідності до ч. 5 ст. 15 КК РФ цей злочин вважається особливо тяжким.

Відповідно до КК України суспільно небезпечне діяння, відповідальність за яке передбачена в ст. 255 «Створення злочинної організації» також відноситься до категорії особливо тяжких злочинів і карається позбавленням волі на строк від п'яти до дванадцяти років.

Аналогічна ситуація спостерігається і щодо караності за другу самостійну форму екстремізму, а саме за «участь в екстремістському співтоваристві» (ч. 2 ст. 282-1 КК РФ) у порівнянні із ч. 2 ст. 210 КК РФ – «участь у злочинному співтоваристві». В першому випадку найтяжчим покаранням є позбавлення волі на строк до двох років із факультативним додатковим покаранням у вигляді позбавлення права займати певні посади або займатися певною діяльністю на строк до п'яти років з обмеженням волі на строк до одного року, іншим основним покаранням є штраф. В той-же час, участь у злочинному співтоваристві (злочинній організації) карається позбавленням волі на строк від трьох до десяти років із факультативним додатковим покаранням у вигляді штрафу. В КК України участь у злочинній організації розглядається як одне із діянь, що складають об'єктивну сторону складу злочину «Створення злочинної організації» і покарання за цей злочин не залежить на рівні санкції від форми вчинення злочину.

Оскільки в основу категоризації злочинів (ст. 15 КК РФ, ст. 12 КК України) законодавець поклав суспільну небезпеку, її кількісну та якісну характеристики, то є підстави для висновку, що суспільна небезпека створення екстремістськими співтовариства (ч. 1 ст. 282-1 КК РФ) набагато менша ніж суспільна небезпека створення злочинного співтовариства (ч. 1 ст. 210 КК РФ).

Але чи відповідає це дійсності? Автори даної статті переконані, що це не так. Ця позиція ґрунтується не стільки на теоретичних висновках, скільки на аналізі судової практики. Показовою в цьому відношенні є кримінальна справа, яка була розглянута в Южно-Сахалінському міському суді (Російська Федерація) і вирок по якій було винесено 26 липня 2010 р. (Справа № 1-38/10).

Громадяни Російської Федерації Розенко І.А. та Хайрулін А.В. вчинили діяння, які виразилися в організації екстремістського співтовариства, а також в діях, спрямованих на розпалювання

ненависті та ворожнечі, а також на приниження гідності групи осіб за ознаками раси, національності, мови, походження, ставлення до релігії, вчинених публічно. Також, вони вчинили публічні заклики до здійснення екстремістської діяльності. Крім того, Розенко І.А. вчинив злочин, який виразився в організації екстремістського співтовариства «Слав'янський Союз». Костюченко К.М. та Дейко Д.Л. вчинили злочин, який виразився в участі в екстремістському співтоваристві. Розенко І.А. очолював створене ним екстремістське співтовариство, планував вчинення злочинів, спрямованих проти осіб єврейської національності та осіб, які сповідували іудаїзм та іслам, вихідців із районів Кавказу та Азії. Організатори екстремістського співтовариства «Слав'янський Союз» планували застосовувати в акціях вказаного співтовариства насильство щодо певної категорії громадян.

Розенко І.А. залучив «співчуваючих» осіб, які, не будучи членами співтовариства, притримувалися його ідеології. Організатори екстремістського співтовариства розробили емблему та прапор, в яких використали символіку фашистської Німеччини, а також зобов'язали членів співтовариства носити в одяг по типу субкультури скінхедів. Крім того, був розроблений порядок прийому нових членів «Слов'янського Союзу», відповідно до якого членом співтовариства могла стати лише особа, яка отримала рекомендацію від одного із членів співтовариства і яка мала довести свою відданість ідеям націонал-соціалізму силовою акцією відносно осіб неслов'янської зовнішності. На сходках співтовариства майбутніх членів «Слов'янського Союзу» знайомили з принизливими характеристиками та давали негативні установки щодо осіб – вихідців із Кавказу та Азії, осіб єврейської національності, позиціонуючи їх як потенційних ворогів росіян. Інформаційні матеріали, які розповсюджувалися серед широкого кола осіб могли призвести до збездінення життя людини. Основною масою, яка поповнювала ряди екстремістського співтовариства були підлітки та молоді люди з асоціальною та антисоціальною поведінкою, які вживали алкоголь та наркотики. Таким чином, головною метою, яку переслідував організатор співтовариства Розенко І.А. було схилення певних категорій людей до насильства з мотивів расової, національної, релігійної ненависті і ворожнечі стосовно певної етнічної групи. Суспільна небезпека діяльності вказаного екстремістського співтовариства виражалася і в тому, що його лідери раз на місяць проводили навчальні збори та тренування. В ході цих

тренувань Розенко І.А. передавав учасникам співтовариства навички, отримані ним під час службових відряджень в Чеченську Республіку, а саме прийоми рукопашного бою, уміння стріляти із вогнепальної зброї, розборку і зборку аналогів автомата Калашникова та пістолета ПМ, тактику захоплення будівель, в тому числі за допомогою альпійського спорядження. Проводилися учбові заняття по виготовленню та застосуванню вибухової суміші «коктейль Молотова». Розенко І.А., користуючись тим, що він в період з 2003 по 2007 роки працював оперуповноваженим в органах внутрішніх справ і мав звання старшого лейтенанта, завіряв членів «Слов'янського Союзу», що якщо вони в зв'язку із здійсненням екстремістської діяльності будуть затримані працівниками правоохоронних органів, то він забезпечить їх звільнення від кримінальної відповідальності («Слов'янський Союз» було створено у 2005 році).

Окрім вказаних діянь, керівники співтовариства вели пропаганду серед населення Сахалінської області, давали інтерв'ю журналістам газет і репортерам телебачення, а також тиражували електронні носії інформації, виготовляли листівки та літературу, в текстах і сюжетах яких мовні та образотворчі засоби виражали і цілеспрямовано передавали принизливі характеристики, негативні емоційні оцінки та негативні установки щодо осіб єврейської національності та вихідців із Кавказу та Азії, а також в яких містилася інформація, яка спонукала населення сприймати вказаних осіб як потенційну загрозу для росіян.

Всього за три місяці інтернет-сайтом, на якому була розміщена подібного роду інформація скористалося 7090 осіб!

Екстремістське співтовариство підготувало вчинення злочинів. Наприклад, було заплановане знищення шляхом підриву в центрі Южно-Сахалінська торговельного ларька, який належав азербайджанцю. Виконавець злочину Бодров А.В. довести до кінця злочин не зміг по причині, яка не залежала від його волі. Підрильний пристрій було вилучено працівниками правоохоронних органів. Планувався також підрип мечеті в березні 2006 р., дозвіл на будівництво якої був наданий адміністрацією м. Южно-Сахалінськ.

Екстремістське співтовариство «Слов'янський Союз» припинило свою діяльність лише у лютому 2008 року після порушення кримінальної справи № 893621.

І хоча у вироці суду вказано, що екстремізм – явище вкрай небезпечне в житті суспільства, вирок дивує своєю надзвичайною м'якістю.

Тут ми знову маємо повернутися до теоретичних проблем, які стосуються караності окремих категорій злочинів. Суд визнав всіх осіб винними у вчиненні злочину, але у відповідності зі ст. 78 КК РФ особа звільняється від кримінальної відповідальності, якщо з моменту вчинення злочину невеликої тяжкості спливає 2 роки. Таким чином, суд повинен керуючись ч. 2 ст. 302 КПК РФ винести обвинувальний вирок із звільненням винних осіб від покарання за вчинення злочину, передбаченого ст. 282-1 КК РФ.

Організатора екстремістського співтовариства Розенка І.А. суд визнав винним у вчиненні злочинів, передбачених ч. 1 ст. 282-1 та ч. 1 ст. 280 КК РФ «Організація екстремістського співтовариства» та «Публічні заклики до здійснення екстремістської діяльності» та призначив йому покарання за сукупністю злочинів у вигляді 4 років позбавлення волі із відбуванням покарання в колонії-поселенні. За вчинення злочину,

передбаченого ч. 1 ст. 282 КК РФ «Розпалювання ненависті або ворожнечі, а також пониження людської гідності» Розенко І.А. покарання не поніс в зв'язку із впливом строків давності притягнення до кримінальної відповідальності.

Викликає певне здивування той факт, що суд не дав правову оцінку діям І.А. Розенка як організатора екстремістського співтовариства (ст. 282-2 КК РФ).

На нашу думку, буде некоректним ставити під сумнів вирок суду, в основу якого покладені далекі від досконалості кримінально-правові норми, санкції яких не відповідають ступеню суспільної небезпеки вчинених злочинів.

Література:

1. *Комментарий к Уголовному Кодексу Российской Федерации с постатейным приложением материалов / под ред. А.И. Рарога. – М.: Проспект, 2010. – с. 455-457.*

С.Я. Лиховая, Т.И. Нагаева

Уголовная ответственность за преступления с признаками экстремизма (проблемы квалификации по законодательству Украины и Российской Федерации).

Рассматриваются социальные, политические и правовые (на примере уголовного законодательства РФ) признаки экстремизма. Констатируется, что в Украине это общественно опасное явление существует. Аргументируется необходимость криминализации экстремизма.

S.Y. Lykhova, T.I. Nagaeva

Criminally responsible for crimes with the signs of extremism (problems of qualification on the legislation of Ukraine and Russian Federation).

The social, political and legal (on the example of criminal statute of Russian Federation) signs of extremism are examined. Established, that in Ukraine this public dangerous phenomenon exists. The necessity of criminalization of extremism is argued.